

Professionalisering in effectieve didactiek

CBS Het Galjoen in Hoogezand

Ondanks een goed leesklimaat en gemotiveerde lezers lukte het Het Galjoen in Hoogezand niet om de resultaten voor begrijpend lezen omhoog te krijgen. Reden genoeg om op een andere manier naar het begrijpend leesonderwijs te kijken! Hoe ziet dat nieuwe leesonderwijs er nu uit?

Het Galjoen in Hoogezand is een christelijke basisschool met een diverse leerlingenpopulatie. Een groot deel van de kinderen groeit op in een sociaal-economisch zwakker milieu. Veel leerlingen hebben een beneden gemiddelde woordenschat, waaronder een hoog percentage kinderen dat thuis geen Nederlands spreekt. Het team van Het Galjoen ziet het als een belangrijke opdracht om hun leerlingen taalvaardiger te maken. Drie jaar

Woordenschat is voor de leerlingen heel belangrijk, aangezien Nederlands niet hun eerste taal is.

geleden besloot het team van Het Galjoen een scholing te volgen om zich verder te bekwamen in de didactiek van begrijpend lezen. Martine Metsemakers, leescoördinator en intern begeleider op Het Galjoen, vertelt over de leesdidactiek en hoe zij en haar team het werken ermee ervaren.

De school werkt met pictogrammen voor begrijpend luisteren.

Begrijpend luisteren

Als voorbereiding op het leesonderwijs wordt er bij de kleuters veel aandacht besteed aan begrijpend luisteren. Aan de hand van pictogrammen krijgen de kleuters vragen over een verhaal dat ze juist hebben gehoord, of ze spelen het verhaal na. In groep 3 en 4 wordt deze aanpak voortgezet. Daarnaast ligt er in de groepen 4 een grote nadruk op technisch lezen. Halverwege groep 4 wordt er gestart met begrijpend lezen. Het Galjoen werkt al een tijd met *Nieuwsbegrip*. Toen het team met de nieuwe didactische aanpak voor lezen startte, is de methode heel bewust niet overboord gegooid. Er veranderde al zoveel, de methode gaf de nodige houvast.

Een 'puntje van de stoel'-moment vestigt de aandacht van de kinderen op een tekst.

Puntje van de stoel-moment

Een les begrijpend lezen begint altijd met een 'puntje van de stoel'-moment: iets grappigs of leuks om de aandacht op het te lezen onderwerp te vestigen en de leerlingen nieuwsgierig te maken en te motiveren voor het onderwerp van de tekst die zij gaan lezen. De volgende stap is het 'openen van de luikjes': samen met de leerkracht bespreken de leerlingen wat zij allemaal al weten over het over het onderwerp van de tekst. Daarmee activeren zij hun voorkennis, en kunnen zij de informatie uit de tekst beter plaatsen.

Woorden op de Woordmuur

Ook de woordenschat komt aan bod. Martine benadrukt dat het werken aan woordenschat heel belangrijk is voor de leerlingen van Het Galjoen, aangezien Nederlands voor een deel van de leerlingen niet de eerste taal is. Het Galjoen werkt aan woordenschat aan de hand van een verhaal dat aansluit bij het onderwerp van de tekst van *Nieuwsbegrip*. De nieuwe woorden uit het verhaal komen op de woordmuur in de klas te hangen. Nog voor de leerlingen gaan lezen, behandelt de leerkracht de woorden. Ook tijdens het lezen komen de nieuwe woorden expliciet aan bod.

Lezen met een doel

Voordat de leerlingen de tekst lezen, wordt het leesdoel besproken. Dat is altijd gericht op de inhoud van de tekst. De leerkracht van groep 4 leest de tekst voor, en stelt zichzelf

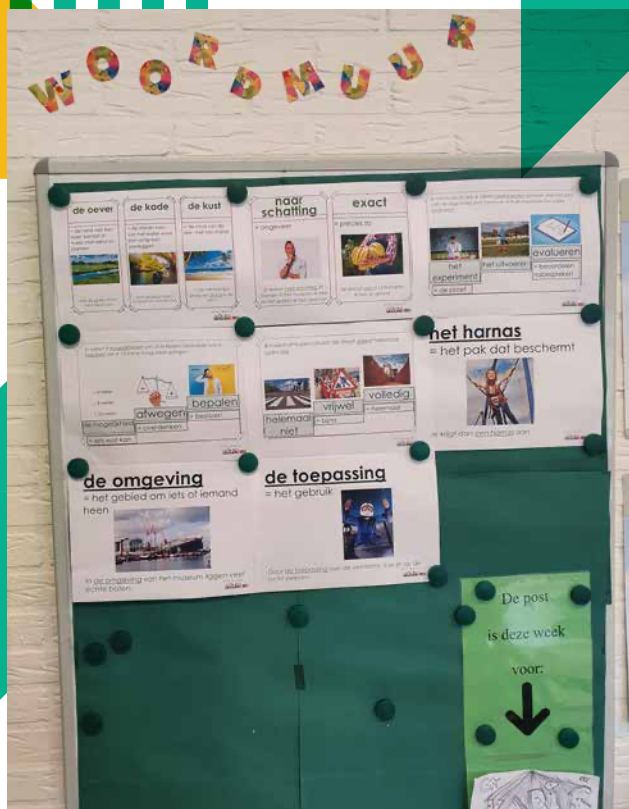
De leerlingen overleggen in tweetallen.

daarbij hardop denkend vragen (*modellen*). In de groepen 5 tot en met 8 leest de leerkracht altijd de inleiding al *modellend* voor. De rest van de tekst lezen de leerlingen alleen, of in tweetallen. Na het lezen gaan de leerlingen aan de hand van een coöperatieve werkvorm aan de slag met een verwerkingsopdracht gericht op het leesdoel. Zij praten over de tekst, maken

Het leesdoel is altijd gericht op de inhoud van de tekst.

een placemat, of werken aan de hand van een ABC. Leerkrachten merken dat er grote niveauverschillen zijn tussen de leerlingen, en dat het een uitdaging is om alle kinderen tijdens de gesprekken een goede bijdrage te laten leveren. Aan de andere kant geeft deze manier van werken veel informatie over wat de leerlingen wel of nog niet kunnen.

Als afsluiting van de les volgt een korte check of het leesdoel is bereikt. De woorden die de kinderen geleerd hebben komen altijd later in de week nog eens terug. Ook komt het onder-

Aan de woordmuur hangen de woorden die die week tijdens het begrijpend lezen worden behandeld.

werp van de tekst nog een keer aan de orde in een andere tekstsoort, zoals een mop, recept of een gedicht. De leerlingen beantwoorden daar dan meerkeuzevragen over. Vaak digitaal, zodat ze direct feedback krijgen.

Martine vindt de nieuwe aanpak intensief maar motiverend: “Het vergt meer voorbereiding, met het gevaar dat je door de werkdruk terugvalt in de oude manier. We merken dat het tijd kost om deze manier van werken eigen te maken. Maar we zien ook dat de motivatie voor een les begrijpend lezen enorm is toegenomen nu we het op deze manier aanbieden. Dat motiveert ons natuurlijk ook.” Martine merkt dat het contact binnen het team cruciaal is om de didactiek levend te houden. Het Galjoen heeft een hecht team; iedereen straalt veel plezier en enthousiasme uit. “Een belangrijke voorwaarde voor succesvol onderwijs”, aldus Martine “We houden elkaar door middel van collegiale consultatie scherp”. ◀◀

Bernard Bloem is Hogeschooldocent taal aan de Hanzehogeschool Groningen en Academische lerarenopleiding (AOLB). Hij is lid van de Taalraad Begrijpend Lezen en voorzitter van LOPON2, de Vlaams-Nederlandse vereniging voor lerarenopleiders in het Nederlands en Nederlands als 2^e taal

De leerkracht modelt door hardop vragen te stellen.

Toelichting van de Taalraad

Op CBS het Galjoen merk je dat het opnieuw vormgeven van het (begrijpend) leesonderwijs serieus is opgepakt. Het team voelde een duidelijke urgentie om het leesonderwijs over een andere boeg te gooien. Ze volgden samen een nascholing en stemden het lezen in de verschillende groepen beter op elkaar af. De structuur van de lessen is in de verschillende groepen dezelfde en de leerkrachten spreken dezelfde taal. Het Galjoen werkt met veel elementen van effectieve leesdidactiek. Het team creëert in samenwerking met de bibliotheek een motiverende leesomgeving. Ze werken structureel aan de woordenschat van de leerlingen, in relatie tot de te lezen teksten. Het is een belangrijke taak van de leerkracht is om situaties te creëren waarin leerlingen woorden kunnen leren. Dit gebeurt op Het Galjoen doordat leerlingen met elkaar in gesprek gaan over de tekst en het onderwerp, waarbij de leerkrachten differentiëren. Ook komen de leerlingen met de verschillende soorten teksten in aanraking. Het thema van de tekst uit *Nieuwsbegrip* komt bijvoorbeeld nog een keer aan de orde in een andere tekstsoort (mop, recept, gedicht).